

אֵלָא שְׁתֵּי הֶלֶחַם מַאי אֵיכָא לְמִימַר, שהם נאכלים לכהנים, ואין בהם חלק העולה למזבח [ואם כן לא שייך בהם ריצוי] (רש"י), ונמצא שעבודת התנופה פסולה משום שנעשית בטומאה (ע"פ תוס' לעיל עז, ב ד"ה עומר).

וְכִי תִימָא לְקַרְבַּי עֲמֻקָּה, שנטמא בשר הכבשים הקרבים עם הלחם, ומחדשת המשנה שמביאים את שתי הלחם למרות שהבשר טמא, כיון שהציץ מרצה על הקרבן [אך אילו היה נטמא גם הלחם עצמו, לא היו מביאים אותו בטומאה, שאף לרבי אליעזר ש'אם אין בשר יש דם', היינו רק לענין הכשר הקרבן עצמו שהדם הוא חלק ממנו, אבל אין זה מועיל כלפי הלחם, שאין זיקה בינו לבין דם הקרבן הנזקק] (חזו"א מנחות לב, לד).

הֵינִינוּ שְׁלָמֵי צִיבּוֹר, אִם כֵּן הָיוּ לְהוֹ אֶרְבֶּעָה וְאַנָּן תַּמְשָׁה תָּנִן, שאמנם יש בזה חידוש נוסף, שמלבד הכבשים שנטמאו מביאים גם את שתי הלחם [וכפי שנתבאר לעיל בסמוך. ומשום כך אין זו שאלה בפני עצמה 'היינו שלמי ציבור', שהרי יש בזה חידוש נוסף כלפי שתי הלחם], אך מכל מקום ארבעה הוו, שכן גם ב'שני הלחם' וגם ב'שלמי ציבור' מדובר על טומאת בשר הכבשים (חזו"א מנחות לב, לד).

וְהָא תַּנְיָא אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה מִזֵּין עָלָיו, שמזים מי חטאת על הכהן השורף את הפרה האדומה ועל הכהן גדול [לצורך עבודת יום הכיפורים] בפרישתם שבעה ימים קודם לעבודתם (רש"י). ובמקור הדין נחלקו בגמ' ביומא (ד, א, ע"פ רש"י שם), שלדעת רבי יוחנן הוא דין מדאורייתא שנלמד משבעת ימי המילואים, שכשם שהיתה אז הזאה [של דם קרבנות המילואים], כך יש הזאה לדורות [של מי חטאת], ואילו לדעת ריש לקיש הוא מדרבנן, משום מעלה שעשו בהם, בפרה אדומה משום שהקלו לשרוף את הפרה על ידי 'טבול יום' [כדי להוציא מדעת הצדוקים], ובכהן גדול ביום הכיפורים לכבוד כניסתו לקודש הקדשים.

כָּל שִׁבְעָה, שמצוה לכתחילה להזות מיד באותו היום שהטמא ראוי להזאה, דהיינו ביום השלישי לטומאתו, ואין דוחים את ההזאה, ולכן מזים כל שבעת הימים, שחוששים על כל יום שזהו היום הראשון שבו הוא ראוי להזאה. אכן, אין מזים כל שבעה ממש, שהרי היום הרביעי אינו טעון הזאה [שאין הזאה אלא בשלישי ושביעי לטומאתו, ויום הרביעי לפרישה בודאי אינו לא שלישי ולא שביעי לטומאה], ולא ביום השבת [שההזאה בו אסורה משום שבת] (ראה רש"י והגהות הב"ח, וסוגיית הגמ' יומא ח, א-ב).

מִכָּל חֲטָאוֹת שִׁהְיוּ שָׁם, שמימות משה ואילך נעשו כמה פרות אדומות, והיו מזים על הכהנים מאפר כל הפרות שנשאר במקדש באותה העת, ופעמים שהיה שם מאפר כל שבע הפרות שנעשו, ופעמים שרק ממש או מחמש וכו', ובכל אופן היה שם אפר לפחות משתי פרות, היינו הפרה האחרונה שנעשתה והפרה הראשונה שעשה משה רבינו שאפרה לא כלה (רש"י ע"פ שיח יצחק יומא ד, א בפי' הראשון).

ובכל יום ויום היו מזים עליו מכל הפרות שהיו שם (רמב"ם פרה אדומה ב, ו), שעירבו מכולם לתוך מי ההזאה (גבורת ארי יומא שם), שעשו מעלה לחשוש על כל אחת מהן שמה נעשתה בפסול (תפארת ישראל פרה ג בועז א) או שנפסלה לאחר עשייתה (הערות הגר"ש אלישיב). ויש מפרשים, שבכל יום היו מזים עליו מאפר פרה אחרת (רע"ב שם).

כָּאן מִיחִיד כָּאן בְּצִיבוֹר. שביחיד לכתחילה פסולה ובדיעבד כשרה (רש"י), שלמרות שאין הציץ מרצה על האכילות, אך עיקר דין זה ש'אם אין בשר אין דם' אינו מעכב בדיעבד (מהרש"א), ואילו בציבור קרב לכתחילה אף ללא ריצוי ציץ, שמסקנת הגמ' היא, שלדעת רבי יהושע 'טומאה הותרה בציבור' (רש"י, ע"פ תוס' ד"ה הא). ויש מפרשים, שגם למסקנא סובר רבי יהושע ש'טומאה דחווה בציבור', אלא שסובר שהציץ מרצה על האכילות, ולכן מותר אף לזרוק לכתחילה, אלא שבקרבן יחיד גזרו רבנן שלכתחילה לא יזרוק (תוס' ד"ה הא). ויש שכתב שהאיסור לכתחילה בקרבן יחיד הוא מדאורייתא, אלא שאינו מעכב (מרומי שדה בדעת רש"י, כמדויק בלשוננו, שלא כתב 'טומאה הותרה בציבור', אלא 'טומאת ציבור בהיתר').

ואף שהקושיא הראשונה – 'דפסולה דיעבד משמע' – אינה מתורצת בכך, אין הגמ' חוששת לכך, שהרי מפורש בבבליטא שרבי יהושע מתיר בדיעבד, ואם כן בהכרח שלשון 'פסולה' האמורה במשנה במנחות, היינו רק לכתחילה (מהרש"א). ויש שכתב שגם למסקנת הגמ' 'פסולה' היינו בדיעבד, אלא שהמשנה במנחות נקטה לשון זו, משום שבאבוד ונשרף פסול גם בדיעבד. אכן, לפי ההוה אמינא ש'כאן לכתחילה כאן דיעבד', עיקר הדין של 'אם אין בשר אין דם' אינו אלא לכתחילה, ואם כן גם אבוד ושרוף בכלל זה (תוס' רעק"ז א, ה, ראה שם באור ההבדל בין התיורצים).

וּמִשְׁנֵי לִיָּה כְּטָהוֹר וְקָבַע לִיָּה כְּפִיגוֹל, שדין פיגול נאמר רק כאשר הפיגול הוא הפסול היחיד בקרבן, אבל אם יש בו פסול אחר, אינו פיגול [והאוכל מבשרו אינו חייב כרת] (ראה רש"י), ולדעת הסוברים שציץ מרצה על האכילות, אם נטמא הבשר, הציץ מרצה עליו ומחשיבו כטהור, ונמצא שאין בו פסול אחר מלבד הפיגול [שדין ריצוי הציץ נאמר גם באופן שיש פסולים נוספים בקרבן חוץ מטומאה, כגון כאן שיש בו פסול נוסף של פיגול] (חזו"א זבחים ח, ה, בפי' ראשון).

וּמִפִּיק לִיָּה מִיָּדִי מַעֲלָה, שכל הנהגה מקדשי קדשים לפני זריקת הדם עובר על איסור מעילה, אכן, הזורק את דמו של קרבן שנטמא בשרו, לדעת הסוברים שציץ מרצה על האכילות, אינו עובר על איסור מעילה לאחר זריקת דמו (רש"י), ואף שבפועל אסור לו לאכול מבשר הקרבן, זהו רק משום איסור טומאה ולא משום איסור מעילה, שכיון שהציץ מרצה הרי נזקק הדם בהכשר לענין שלא יהא בו איסור מעילה, מה שאין כן לדעת הסוברים שאין הציץ מרצה על האכילות, אף אם הם סוברים ש'יש דם אף שאין בשר' והועילה הזריקה להכשיר את הקרבן שיצאו בו הבעלים ידי חובתם, אך לא הועילה כלפי הבשר הטמא להוציאו מידי מעילה (ריב"ן; ראה ח' הגר"י מנחות טו, א).

בְּשִׁלְמָא וְזָבְחִים אֵיכָא דָם וְכו' לֶחֶם הַפָּנִים נִמִּי אֵיכָא בְּזִיכִין, שהקטרתם על גבי המזבח מתירה את הלחם באכילה ובכך הם דומים לדם הקרבנות ולקומץ המנחה, שריצוי הציץ עליהם מועיל להביא את הקרבן בטומאה (שלמי תודה ורש"י לפי הגירסא שלפנינו). וגירסת רש"י היא 'בשלמא זבחים איכא עולין' (ראה ענף יוסף), דהיינו האימורין, שלדעתו אין הבזיכין נחשבים כדם הקרבנות וקקומץ המנחה, כיון שאינם חלק מהלחם, אלא הם נחשבים כ'עולין', ואם כן בהכרח סובר רבי יוסי שהציץ מרצה על העולין [כדעת רבי יהושע], ולכן נקטה הגמ' גם לגבי זבחים שיש בהם 'עולין' [בנוסף על הדם, וכדעת רבי יהושע שצריך גם דם וגם בשר] (ע"פ שלמי תודה ורש"י).